Finansutskottets betänkande

1982/83:31

om vissa anslag för budgetåret 1983/84 inom finansdepartementets verksamhetsområde (prop. 1982/83:100 bil. 9)

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1982/83:100 bilaga 9 Finansdepartementet i vad avser
Litt. A Finansdepartementet m. m. punkterna A 2–A 5,
Litt. D Vissa centrala myndigheter m. m. punkterna D 6–D 9 och D 13,
Litt. F Övriga ändamål punkt F 6 samt
avsnittet Vissa särskilda frågor inom finansdepartementets verksamhetsområde,

dels motionerna 1982/83:697, 1150, 1633 och 1645.

SJUNDE HUVUDTITELN

Finansdepartementet m. m.

1. **Finansråd/ekonomiska attachéer och Kommittéer m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1982/83:100 bilaga 9 (finansdepartementet) under punkterna A 2–A 3 (s. 11–12) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1983/84 anvisar

1. till *Finansråd/ekonomiska attachéer* ett förslagsanslag av 1 439 000 kr.,
2. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 19 300 000 kr.

2. **Översynsverksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 4 (s. 12) och hemställer

att riksdagen till *Översynsverksamhet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

3. **Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 5 (s. 13) och hemställer

att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 635 000 kr.

Vissa centrala myndigheter m. m.

4. **Konjunkturinstitutet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 6 (s. 96–98) och hemställer

att riksdagen till *Konjunkturinstitutet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 12 589 000 kr.

5. **Myntverket: Förvaltningskostnader.** Regeringen har under punkt D 7 (s. 98–99) föreslagit riksdagen att till Myntverket: Förvaltningskostnader för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 7 836 000 kr.

I motion 1982/83:1150 av Inge Carlsson m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en översyn av upphandlingsförordningen för myntämnen, samt att man begränsar myntvalörerna för utländsk import till 5-, 10-, 25- och 50-öringar.

Utskottet

Myntverket genomför 10–15 gånger per år upphandling av myntämnen. Regelmässigt delas den upphandlade kvantiteten upp på två eller tre poster, om det inte är för stora prisskillnader mellan anbuden. Därigenom garanteras en säker tillförsel av myntämnen. Från myntverkets sida är man angelägen om att vidmakthålla en seriös anbudsgivning från flera leverantörer för att främja konkurrensen. Man anser det också viktigt att utnyttja de erfarenheter som finns hos de stora utländska tillverkarna. I Sverige finns endast en tillverkare, Gränges Metallverken.

I motion 1150 begärs en översyn av upphandlingsförordningen för myntämnen med syftet att särskilt främja den inhemska tillverkningen av myntämnen. Motionärerna menar att detta skulle vara samhällsekonomiskt fördelaktigt på längre sikt. Genom en större statlig upphandling från det svenska näringslivet inom olika produktionsområden kan produktionsvolymen ökas och därmed kan arbetslösheten minska, anför motionärerna.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. Under år 1982 har myntämnen upphandlats efter anbudsförfarande vid 14 tillfällen. I nio av dessa fall har den inhemska tillverkaren, Gränges Metallverken, avgett det lägsta anbudet. Gränges Metallverken har i samtliga 14 fall under 1982 fått antingen hela ordern (4 fall) eller del av den. Uttryckt som andel av det totala leveransvärdet har Gränges Metallverken därigenom svarat för 56 % eller 24,5 milj. kr.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är viktigt att anlita inhemska tillverkare. Som utskottet redovisat tidigare kan det dock finnas skäl till att leveranserna delas upp mellan flera tillverkare.

Det upphandlingssätt som tillämpas av myntverket är enligt utskottet förenligt med upphandlingsförordningens krav.

De internationella åtaganden Sverige gjort angående offentlig upphandling innebär att utländska tillverkare inte får missgynnas eller diskrimineras. Steg i riktning mot att skydda inhemska tillverkare skulle kunna få återverkningar på andra områden och skulle drabba Sverige särskilt hårt, eftersom Sverige har en internationellt sett mycket stor andel export av sin produktion. Att som motionärerna förordar vidta speciella åtgärder för att skydda den inhemska tillverkaren av myntämnen är således inte möjligt utan risk för repressalieåtgärder från utlandet.

Det synes som om myntverket vid placering av order på ett fördelaktigt sätt beaktar behovet av en jämn orderbeläggning för att undvika alltför stora säsongmässiga variationer i tillverkningsvolym hos den svenska tillverkaren. Därigenom skapas förutsättningar för en jämn och god sysselsättning i landet. Enligt utskottets mening kan den svenska tillverkaren inte anses vara missgynnad. Något initiativ för att förändra upphandlingsförordningen är därför enligt utskottets mening inte nödvändigt. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1150.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Myntverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 7 836 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motion 1982/83:1150.

6. **Myntverket: Uppdragsverksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 8 (s. 99–100) och hemställer

att riksdagen till *Myntverket: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

7. **Myntverket: Utrustning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 9 (s. 100) och hemställer

att riksdagen till *Myntverket: Utrustning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 470 000 kr.

8. **Statens förhandlingsnämnd.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 13 (s. 105–106) och hemställer

att riksdagen till *Statens förhandlingsnämnd* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 3 850 000 kr.

Övriga ändamål

9. **Lönsparande m. m.** Regeringen har under punkt F 6 (s. 112–113) föreslagit riksdagen att till Lönsparande m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 153 800 000 kr.

I motion 1982/83:697 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär att lönspardelegationen ges en parlamentarisk sammansättning,

2. att lönspardelegationen ges tilläggsdirektiv i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motion 1982/83:1633 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om införande av bostadssparande.

I motion 1982/83:1645 av Ola Ullsten m. fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om bevarande och utveckling av skattefondsparandet,

2. att riksdagen hos regeringen begär en snabbutredning om vilka stimulansåtgärder som bör vidtas för att öka de enskilda hushållens förmögenhetsuppbyggnad.

Motionerna

I motion 697 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) anförs att för att klara de påfrestningar på samhällsekonomin som det stora budgetunderskottet medför krävs ett omfattande sparande även inom hushållssektorn. Det borde vara möjligt, anser motionärerna, att hitta former för en bred samverkan kring målet att öka sparandet. Enligt motionärernas uppfattning bör därför lönspardelegationen ges en parlamentarisk sammansättning och i tilläggsdirektiv ges i uppdrag att ta fram förslag som leder till ett ökat enskilt sparande.

I motion 1633 av samma motionärer anförs att sparande i obligationer hos bostadsinstituten är ur många synpunkter lika viktigt som aktiefond- och skattefondsparande. Detta ändamål bör därför komma med i de sparändamål som staten stimulerar. Motionärerna anser därför att lönspardelegationen bör ges direktiv att lägga fram förslag till ett skattestimulerat bostadssparande.

I motion 1645 av Ola Ullsten m. fl. (fp) begärs en snabbutredning om vilka stimulansåtgärder som bör vidtas för att öka de enskilda hushållens förmögenhetsuppbyggnad. Motionärerna begär även vissa åtgärder för att bevara och utveckla skattefondsparandet. Regeringen bör omgående ompröva sin inställning till skattefondsparandet och ge besked om det skall få finnas kvar under hela den nu löpande mandatperioden, anser motionärerna. Dessutom bör man överväga vilka alternativ som bör erbjudas spararna när de efter fem år kan lyfta en del av sitt sparkapital.

Utskottet

Från anslaget bestrids olika former av lönsparande. Vinstsummorna som utlottas för vinstsparande utgör huvuddelen av anslaget. Anslaget belastas dessutom med utgifter för informationskampanjer för såväl sparande på vinstsparkonto som skattesparkonto. Premieringen av skattesparandet sker genom skattereduktion och belastar således inte anslaget.

Vid behandling av proposition 1977/78:15 om värdesäkert lönsparande föreslog finansutskottet med riksdagens bifall att en expertgrupp borde tillsättas för att följa och analysera lönsparsystemet.

I enlighet med riksdagens beslut tillsatte regeringen lönspardelegationen med uppgift att analysera det totala hushållssparandet. I uppgiften ingick inte enbart att studera det införda sparsystemets utveckling utan också att analysera effekterna för övriga sparformer och på hushållssparandet som helhet. Delegationen skulle föreslå de förändringar i sparsystemet som uppföljningen gav anledning till.

Lönspardelegationen har inte haft något sammanträde under det senaste halvåret. Delegationen avser att publicera en uppföljning av den undersökning SCB gjorde för delegationen angående skattesparandet år 1980. SCB har genomfört en ny undersökning avseende år 1981.

Sedan motionerna avlämnades har regeringen aviserat att man senare kommer att göra en omfattande översyn av olika former för att stimulera hushållens sparande. Det finns enligt regeringen emellertid anledning att påbörja ett mera begränsat utredningsarbete med syfte att lösa vissa närliggande problem rörande hushållssparandet. Kritik har framförts mot olika inslag i skattesparandet. Det har bl. a. gällt omfattningen av skattelättnaderna, den fördelningspolitiska utformningen och frågan hur omfattande det egentliga nysparandet varit. En expertgrupp har därför tillkallats av regeringen för att se över skattesparandets konstruktion. Den skall lägga fram förslag i så god tid att nya regler kan träda i kraft den 1 januari 1984. Av de direktiv som givits till gruppen framgår bl. a. att det åsyftade sparandet bör vara långsiktigt och ske i former som underlättar finansieringen av budgetunderskottet och näringslivets försörjning med riskkapital.

Utskottet anser det utomordentligt angeläget att åtgärder vidtas för att öka sparandet i samhället. Den brist på sparande och produktiva investeringar som kännetecknar den svenska ekonomin kan leda till att den ekonomiska tillväxten blir alltför låg och att sysselsättningen hotas. Därför måste sparandet öka. Detta bör ske främst genom att minska det statliga budgetunderskottet men också genom att öka hushållens sparande. Detta är ett väsentligt inslag i den ekonomiska politiken. Det är en uppgift som främst avilar regeringen att utforma. Uppgifter av detta centrala slag bör enligt utskottets mening inte brytas ut från regeringens ansvarsområde och läggas på en parlamentarisk delegation. Det är självfallet av stort värde om bred samstämmighet kan uppnås om de centrala delarna av den ekonomiska

politiken. Det kan ske inom ramen för de redan etablerade formerna i riksdagen. Frågan om och på vilket sätt en mer omfattande översyn bör ske avseende formerna för hushållens sparande inkl. bosparandet får tas upp senare när det nuvarande expertuppdraget avslutats och redovisats. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 697, 1633 och 1645.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna 1982/83:697, 1982/83:1633 och 1982/83:1645,
2. att riksdagen till *Lönsparande m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 153 800 000 kr.

10. **Vissa särskilda frågor inom finansdepartementets verksamhetsområde.** Regeringen har under rubricerade avsnitt (s. 114) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen beträffande dels Aktiebolaget Trav och Galopp, dels avgifter på de grundfonder som staten ställt till hypoteksinstitutionernas förfogande.

Utskottet har inte funnit anledning till något uttalande i förevarande frågor och får därför hemställa

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförs i proposition 1982/83:100 bilaga 9 beträffande

a. Aktiebolaget Trav och Galopp,

b. avgifter på de grundfonder som staten ställt till hypoteksinstitutionernas förfogande.

Stockholm den 10 mars 1983

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Rolf Wirtén (fp), Per-Axel Nilsson (s), Lennart Blom (m), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Gerd Engman (s), Britta Hammarbacken (c) och Anders Andersson (m).

Reservation

Rolf Wirtén (fp), Lennart Blom (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Britta Hammarbacken (c) och Anders Andersson (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med"Sedan motionerna" och på s. 6 slutar med "och 1645" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det utomordentligt angeläget att åtgärder vidtas för att öka sparandet i samhället. Den brist på sparande och produktiva investeringar

som kännetecknar den svenska ekonomin leder till att den ekonomiska tillväxten blir alltför låg och att sysselsättningen hotas. Problemen kan och bör avhjälpas både genom att minska det statliga budgetunderskottet, dvs. minska underskottet i det offentliga sparandet, och genom att öka det privata sparandet.

Utskottet anser att ett finansiellt sparande hos hushållen (i aktier, på bank och i obligationer) har ett mycket stort värde som komplement till det nu dominerande egnahemssparandet. När det gäller att få fram kapital till bostadsinvesteringarnas finansiering har det allmänna och den enskilde sammanfallande intresse. Sparande i obligationer hos bostadsinstituten är från många synpunkter lika viktigt som bank- och aktiesparande. Detta ändamål bör därför komma med i de sparändamål som staten stimulerar. Formerna bör vara sådana att alla kategorier boende har intresse av att delta i sparandet.

Ett ökat finansiellt sparande hos hushållen ökar deras handlingsfrihet. Det ligger också ett egenvärde i att den enskilde får en större ekonomisk trygghet och ett ökat oberoende av företag och myndigheter. Den "topphuggande" förmögenhetspolitiken bör därför kompletteras med en "uppbyggande", stimulerande förmögenhetspolitik.

Det borde vara möjligt att hitta former för en bred samverkan kring målet att öka det enskilda sparandet. En parlamentarisk utredning bör därför tillsättas med direktiv att skyndsamt lägga fram förslag till stimulansåtgärder för att öka de enskilda hushållens sparande.

En åtgärd som utredningen snarast bör överväga är en successiv höjning av det s. k. sparavdraget, som har varit oförändrat under lång tid. En annan möjlighet är att den ökning av sparandet i bank, aktier, obligationer eller statspapper som sker utöver vad som redan finns sparat berättigar till viss skattereduktion. Skatt betalas sedan vid upplösningen av sparandet med samma procentsats som den erhållna reduktionen.

Skattefondsparandet liksom skattesparandet på bank har blivit en stor framgång. Det är väsentligt att denna sparform bevaras och vidareutvecklas. Inte minst måste man nu överväga vilka alternativ som bör erbjudas spararna när de efter fem år kan lyfta en del av sitt sparkapital. Förbättringar i fråga om möjligheterna för den enskilde att byta aktiesparfond liksom ökat inflytande för andelsägarna bör också studeras. Utskottet anser att detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av motionerna 1982/83:697, 1982/83:1633 och 1982/83:1645

   a) hos regeringen begär en parlamentarisk utredning om vilka stimulansåtgärder som bör vidtas för att öka de enskilda hushållens sparande i enlighet med vad utskottet anfört,

   b) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om bevarande och utveckling av skattefondsparandet.

mlnab/gotab Stockholm 1983 73936